

DE BROODBAKKER VAN THURSO.

In 't uiterste noorden van Schotland ligt het graafschap Caithness. Ten zuiden begrensd door woeste bergen, aan de tegenovergestelde zijde door eene onstuimige zee, die in hooge brandingen tegen de steile kustrotsen breekt, is Caithness daarbij ten prooi aan lange, mistige en stormachtige winters, afgewisseld door korte en koele zomers.

Uitgestrekte venen en heidevelden vormen een groot deel van den eentonigen, vlakken, kalen en onvruchtbaren bodem. De plantengroei is armoedig, bloemen zijn er zeldzaam, en waar deze laatste ontbreken, daar is ook de insektenwereld schaars vertegenwoordigd. Het oor van den wandelaar wordt er niet gestreeld door 't gekweel der vogels, want hier is geen boschje om te nestelen, bijkans geen boom om op te rusten. Voorwaar! moeilijk zou de beminnaar der natuurlijke historie ongeschikter plek op de wereld kunnen bedenken tot het najagen zijner studiën. De levende wereld schijnt hier haast alleen beperkt tot de wateren, die de klippen bedekken, of hier en daar fiordsgewijs het land indringen.

In dit onherbergzaam oord wierp het lot ten jare 1830 den twintigjarigen jongeling ROBERT DICK, van beroep *broodbakker*. Hij was de zoon van een ambtenaar bij de belastingen. Sedert deze voor de tweede maal in het huwelijk trad, had er een zwarte wolk over den huiselijken haard gehangen. De arme DICK schijnt veel van zijne stiefmoeder te lijden te hebben gehad, en gelukkig achtte hij zich, toen hij op 13-jarigen leeftijd het ouderlijk huis mocht verlaten, om bij een bakker in de leer te gaan. Zijne ouders woonden destijds te Tullibody, een plaatsje aan den voet der Ochil-heuvelen gelegen, die laag Schotland van de Highlands scheiden. Hier ontwikkelde zich in den knaap die liefde voor de natuur, welke hem zijn geheele leven niet meer verliet, en die ons een der sterkste bewijzen oplevert voor hetgeen de mensch vermag, als toewijding en volharding hem aansporen tot den arbeid. De droeve dagen zijner jeugd sloten DICK's hart voor de menschenwereld, om hem zijne vrienden te leeren zoeken onder de bloemen des velds en de stomme gesteenten der aardschors. En ofschoon hij, ware eene wetenschappelijke opleiding zijn deel geweest, waarschijnlijk een der beroemdste naturalisten zijns tijds zou geworden zijn, toch is zijn leven niet nutteloos geweest voor de wetenschap, maar heeft deze veel verplichting aan den eenvoudi-

gen werkman, die naast een onbegrensde liefde tot de natuur eene opmerkingsgave en een takt paarde, welke bewondering inboezemen.

Te Tullibody dan oefende hij zich allereerst in de kennis van de flora zijner geboortestreek. De wetenschappelijke benaming zijner lievelingen kende hij niet, haar plaats in het stelsel was hem vreemd, maar nauwkeurig wist hij van elk harer de standplaats, den tijd dat zij 't eerst haar knopjes ontplooiden, haar bloemen ten hemel zonden, of vruchten uitstrooiden. Terwijl hij het brood bij de klanten zijns meesters rondbracht, kruiste hij door de velden en dwaalde af langs allerlei zijpaden, om naar planten te zoeken.

Met deze liefde in 't hart kwam DICK te Thurso, een weinig beduidend plaatsje in 't straks beschreven graafschap Caithness, alwaar hij voor eigen rekening eene bakkerij opende. De streek leverde weinig op voor zijne studiën, eerder zou zij alle liefhebberij bij onzen bakkerdilettant hebben uitgedoofd, indien die in den bodem zijns harten gewortelde liefde kon worden uitgerukt. Wel voelde DICK zich aanvankelijk meer aangetrokken door de zee en het daarin verborgen leven; wel dwaalde hij in den beginne onvermoeid langs de kust om schelpen te verzamelen, doch weldra kwam hij tot de overtuiging, dat op dit gebied weinig voor hem te veroveren viel, en wendde hij zich weder tot de plantenwereld. Gering was de oogst, maar des te grooter zijn begeerte om al wat de schrale natuur hem hier aanbood te verzamelen en zelfs het kleinste halmpje niet op den akker te laten liggen. Hij doorkruiste de venen, hij doortrok de eenzame hei, hij besteeg de klippen, en daalde af in de kloven, en weldra was hij in 't bezit van een herbarium, waarin schier geen plantje werd gemist. Eene nauwkeurige beschrijving van de stand- en groeiplaats, gesteldheid van den bodem, habitus enz. werd daaraan toegevoegd. Menige zeldzame variëteit prijkte daarin. Aan deze plantencollectie voegde hij eene volledige verzameling van de insektenfauna van Caithness.

Zoo had DICK reeds een aantal jaren in Thurso doorgebracht, en nog altijd bepaalde hij zijne liefde tot de levende organische schepping. Bij toeval ontdekte hij op zekeren dag een aantal fossiele vischschubben, die in de rotsen begraven lagen. Verder onderzoek bracht eene menigte beenderen en pantsers aan 't licht, en van dit oogenblik af was de geoloog geboren. Dezelfde liefde, waarmede hij tot dusverre zich gewijd had aan planten en insekten, diezelfde liefde werd thans overgedragen op de versteeningen, die in den schoot van Caith-

ness' rotsen bedolven lagen. Hij begon deze versteeningen te verzamelen, niet als een dillettantj, die uit pure verveling, of uit de zucht om met een ordeloos kabinet voor niets beduidende bezoekers te pronken, een ganschen hoop daarvan bijeenhaalt, maar, als door intuïtie daartoe gedreven, legde hij naast elk nummer eene gedétailleerde beschrijving van de omstandigheden, onder welke hij ze had gevonden en van den uiterlijken vorm, dien ze aanboden. Zoo verkreeg zijne verzameling hooge wetenschappelijke waarde, en maakte de bakker van Thurso zich verdienstelijk door de vermeerderde kennis van den *ouden rooden zandsteen*, de formatie der streek.

Wilde men uit dit alles het besluit trekken, dat DICK zijne beroeps-plichten verzuimde, men zou zich zeer vergissen. Hij woekerde met den tijd, wist dien juist te verdeelen, en ziedaar den sleutel van het geheim, dat onze bakker naast zijne dagelijksche werkzaamheden nog tijd in overvloed overhield "*for making himself acquainted with the natural history of his new home.*"

Zoo althans meldt ons de biograaf van ROBERT DICK, de bekende SAMUEL SMILES, aan wien het tijdschrift *Nature* eenige bijzonderheden ontleent, waaruit deze mededeelingen wederom geput zijn.

DICK had tot gewoonte in den vroegen morgen het brood te bakken; terwijl hij den verkoop overliet aan zijn huisbaas, een vertrouwd en eerlijk man, nam hij zelf den wandelstok in de hand, en lang voor de meest matineuse bewoner van Thurso den slaap uit de oogen had gewreven, was onze bakker reeds op weg naar pool en moeras, naar kloof en klip. Enkele malen, wanneer hem een bijzonder lange tocht wachtte, stond hij reeds te middernacht op, om onder 't schijnsel der sterren zich naar buiten te begeven. Nimmer verzuimde hij echter 's avonds weder in tijds thuis te zijn, ten einde alles in gereedheid te brengen voor zijne beroepsbezigheden van den volgenden ochtend. Het spreekt van zelf, dat zulk eene vreemde figuur in 't kleine stadje de aandacht moest trekken. Zijn medeburgers begrepen niets van de geestdrift, die DICK bezielde, en met medelijden en minachting werd deze bejegend. Als hij 's avonds de stadspoort binnentrad, achteloos gekleed, met een hoed op het hoofd als een kachelpijp, een ouderwetschen rok aan 't lijf, bemodderde laarzen aan de voeten, beladen met een pak steenen of een bundel planten, ziet, dan haalden de eerzame Thursoërs medelijdend de schouders op voor een man, die dus zijn tijd verbeuzelde en eer eene plaats verdiende in 't krankzinnigen- of idiotengesticht!

Men vermeed zijn gezelschap, maar DICK eveneens het hunne. Zijn treurige jeugd had hem alreeds niet al te vriendelijk gestemd jegens zijn medemenschen, en hoe langer hoe meer trok hij zich terug uit de samenleving. Binnenshuis zocht hij zijn troost in de boeken, daar buiten bij planten en versteeningen. DICK's lektuur bepaalde zich niet enkel tot werken over natuurlijke historie; al wat degelijk was trok hem aan; hij was inzonderheid een beminnaar van poëzie. Hij had zich geoeffend in de teekenkunst en was hierin naar wensch geslaagd. Deze kunst kwam hem uitnemend te stade bij zijn lievelingsstudiën, en bovendien versierde hij de wanden der bakkerij met allerlei zinrijke en zelfs smaakvolle schetsen. Een stuk houtskool was hem daarbij het eenvoudig, maar deugdelijk materiaal.

Het toeval bracht onzen bakker in kennis met den beroemden HUGH MILLER. Een innige vriendschap tusschen deze twee, zoo hemelsbreed van elkander verschillende, en toch wederom in sommige opzichten zoo zeer met elkaar overeenkomende persoonlijkheden, was de vrucht dezer ontmoeting. Nu eerst werd de geologische wereld bekend met den wetenschappelijken arbeid van den bakker van THURSO. En deze, bij zijn gloeienden oven gezeten, en in MILLER's geschriften zijn eigen naam vermeld vindende, bloosde van schaamte. "Vertel de menschen", zoo schreef hij daarna aan MILLER, "vertel de menschen niet meer, wie die oude beenderen vond, laat ze daarnaar raden als het hun lust."

Toch was DICK niet ontbloot van ijdelheid. Zoo maakte hij zich b.v. vroolijk over de "heeren-geologen", die zoo bang zijn hun schoenen vuil te maken. Hij vertelde met eene bijzondere zelfvoldoening aan zijn vrienden hoeveel uren en minuten hij aan één stuk had doorgewandeld, en spotte met de "heeren", die hun tijd doorbrachten met slapen, of zich in koetsen lieten rondrijden.

Ook kon hij niet altijd de verzoeking weerstaan, met zijn schrandereheid in 't maken van gevolgtrekkingen te pralen, of te prijken met zijn collecties. Deze kleine vlekjes werden evenwel ruimschoots opgewogen door zijn braaf, rechtschape karakter, zijne edele onbaatzuchtigheid, zijn geestdrift voor de natuur en zijn nauwgezetheid in de vervulling zijner beroepslichten. Zijn leven was eensdeels een voortdurende strijd tegen de armoede, anderdeels eene onvermoeide toewijding aan de wetenschap. Na 56 jaren van zulk een leven stierf hij, nauwelijks genoeg achterlatende om de kosten der begrafenis te dekken.